

حقوق کیفری عمومی (پدیده جنایی)

دکتر محمد جواد فتحی
دانشیار دانشگاه تهران

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۵	پدیده جنایی
۱۷	بخش اول: شناسایی جرم و مفاهیم مشابه
۱۷	فصل اول: تعریف جرم
۲۲	فصل دوم: اوصاف و ویژگی‌های جرم
۲۳	فصل سوم: تفکیک جرم از سایر رفتارهای ممنوعه
۲۳	الف - گناهان و معاصی
۲۵	ب - جرم مدنی یا شبه جرم
۲۷	ج - تخلف انتظامی
۳۱	بخش دوم: ارکان جرم
۳۲	فصل اول: رکن قانونی
۳۳	مبحث اول: مفهوم و محتوای اصل قانونی بودن
۳۴	گفتار اول: تبیین مفهوم قانون
۳۷	گفتار دوم: آثار اصل قانونی بودن بر قانونگذار و بر دادرسان
۳۸	بند اول: اثر اصل قانونی بودن بر قانونگذار
۳۸	الف - اصل ضرورت در جرم‌انگاری
۳۹	ب - ضرورت رعایت اصل صریح بودن قوانین کیفری
۴۰	ج - ضرورت متناسب بودن مجازات
۴۱	بند دوم: اثر اصل قانونی بودن بر دادرسان
۴۲	مبحث دوم: سابقه تاریخی اصل قانونی بودن
۴۴	مبحث سوم: مبانی و ادله اصل قانونی بودن

۶ □ حقوق کیفری عمومی (پدیده جنایی)

- گفتار اول: مبانی و ادله عرفی ۴۴
- الف - اقتضائات منطقی ۴۴
- ب - رعایت حقوق و آزادی‌های فردی ۴۵
- ج - رعایت منافع جامعه ۴۶
- گفتار دوم: مبانی و ادله شرعی ۴۶
- مبحث چهارم: انتقادات نسبت به اصل قانونی بودن ۴۹
- مبحث پنجم: جایگاه اصل قانونی بودن در حقوق کیفری ایران ۵۰
- مبحث ششم: نتایج و پیامدهای اصل قانونی بودن ۵۴
- گفتار اول: تفسیر قوانین کیفری ۵۴
- بند اول: مفهوم تفسیر ۵۶
- بند دوم: اقسام تفسیر ۵۶
- الف - تفسیر رسمی ۵۶
- ب - تفسیر قضایی ۵۷
- ج - تفسیر علمی ۵۸
- بند سوم: روش‌های تفسیر قوانین کیفری ۵۸
- الف - تفسیر ادبی ۵۸
- ب - تفسیر اصولی یا منطقی ۵۹
- ج - تفسیر از طریق قیاس ۶۰
- د - تفسیر توضیحی ۶۱
- بند چهارم: تفسیر در حقوق کیفری اسلام ۶۳
- گفتار دوم: قلمرو اجرای قوانین کیفری در زمان ۶۵
- بند اول: مفهوم و پیشینه قاعده عطف بماسبق نشدن قوانین کیفری ۶۶
- الف - تاریخ لازم الاجراء شدن قانون ۶۸
- ب - تاریخ پایان اجرای قانون ۶۹
- ج - تعیین تاریخ وقوع جرم ۷۱
- ۱- جرم مستمر یا متمادی ۷۲
- ۲- جرم استمرار یافته ۷۳
- ۳- جرم متوالی یا مکرر یا جمعی متحد المقصد ۷۳
- ۴- جرم به عادت ۷۳
- ۵- جرم مرکب ۷۴

فهرست مطالب □ ۷

۶- جرم مقید	۷۵
۷- تعدد و تکرار جرم	۷۶
بند دوم: استثنائات قاعده عطف بماسبق نشدن قوانین کیفری	۷۸
الف - قانون تفسیری	۷۹
ب - قانون مساعد یا اخف	۸۰
ج - قانون شکلی	۸۳
۱- قوانین مربوط به تشکیلات قضایی و صلاحیت	۸۵
۲- قوانین مربوط به ادله اثبات دعوی تا پیش از اجرای حکم	۸۶
۳- قوانین مربوط به شیوه دادرسی	۸۶
۴- قوانین مربوط به مرور زمان	۸۷
د - قانون موقت	۸۸
ه - اقدامات تأمینی و تربیتی	۸۹
گفتار سوم: قلمرو اجرای قوانین کیفری در مکان	۸۹
بند اول: اصول حاکم بر صلاحیت قوانین کیفری	۸۹
الف - اصل صلاحیت سرزمینی	۹۰
ب - اصل صلاحیت شخصی	۹۲
ج - اصل صلاحیت واقعی	۹۳
د - اصل صلاحیت جهانی	۹۳
بند دوم: قلمرو حاکمیت قوانین کیفری ایران	۹۴
الف - جرائم ارتكابی در قلمرو سرزمینی ایران	۹۴
ب - جرائم ارتكابی در خارج از قلمرو سرزمینی ایران	۹۷
۱- جرائم ارتكابی در خارج از قلمرو سرزمینی ایران توسط اتباع ایران	۹۷
۲- جرائم ارتكابی در خارج از قلمرو سرزمینی ایران علیه اتباع ایران	۹۹
۳- ارتكاب جرم علیه منافع ملی کشور در خارج از قلمرو سرزمینی ایران	۱۰۰
۴- جرائم ارتكابی علیه ارزش‌های بنیادین جامعه جهانی	۱۰۱
فصل دوم: رکن مادی	۱۰۱
مبحث اول: ماهیت رفتار مجرمانه	۱۰۲
الف - رفتار مثبت یا فعل	۱۰۲
ب - رفتار منفی یا ترک فعل	۱۰۳

۸ □ حقوق کیفری عمومی (پدیده جنایی)

- مبحث دوم: نقش نتیجه در تحقق جرم ۱۰۶
- مبحث سوم: رابطه سببیت یا استناد ۱۰۷
- بند اول: اجتماع اسباب و عوامل متعدد در عرض یکدیگر ۱۰۹
- بند دوم: اجتماع اسباب و عوامل متعدد در طول یکدیگر ۱۱۰
- الف - نظریه شرط واجب یا ضروری نتیجه ۱۱۰
- ب - نظریه شرط فوری یا متصل به نتیجه ۱۱۱
- ج - نظریه شرط متحرک و پویای نتیجه ۱۱۲
- د - نظریه شرط مناسب یا کافی نتیجه ۱۱۳
- مبحث چهارم: فرایند تکوین جرم ۱۱۶
- گفتار اول: اندیشه و قصد ارتکاب جرم ۱۱۶
- گفتار دوم: تهیه مقدمات و وسایل ارتکاب جرم ۱۱۸
- گفتار سوم: شروع به جرم ۱۱۹
- بند اول: شرایط تحقق شروع به جرم ۱۲۱
- الف - عملیات اجرایی در شروع به جرم ۱۲۱
- ب - انصراف غیرارادی ۱۲۵
- بند دوم: پایان عملیات اجرایی ۱۲۸
- بند سوم: جرم عقیم ۱۲۸
- بند چهارم: جرم محال ۱۳۰
- فصل سوم: رکن معنوی** ۱۳۳
- مبحث اول: جرم عمد ۱۳۵
- الف - علم و آگاهی ۱۳۵
- ب - قصد و اراده مجرمانه ۱۳۸
- ۱- سوءنیت عام و سوءنیت خاص ۱۳۸
- ۲- سوءنیت ساده و سوءنیت مشدد ۱۴۰
- ۳- سوءنیت مستقیم (جازم) و سوءنیت غیرمستقیم (اتفاقی) ۱۴۱
- ۴- سوءنیت معین و سوءنیت غیرمعین ۱۴۲
- ج - انگیزه ۱۴۲
- مبحث دوم: جرم غیرعمد ۱۴۵

فهرست مطالب □ ۹

۱۴۹.....	بخش سوم: عوامل موجهه جرم.....
۱۵۰.....	مبحث اول: حکم و اجازه قانون.....
۱۵۳.....	مبحث دوم: امر آمر قانونی.....
۱۵۳.....	الف - آمر قانونی باشد و صلاحیت صدور امر را داشته باشد.....
۱۵۴.....	ب - امر قانونی باشد.....
۱۵۵.....	۱. نظریه اطاعت محض.....
۱۵۵.....	۲. نظریه مسئولیت مأمور.....
۱۵۵.....	۳. نظریه رعایت ظواهر قانونی.....
۱۵۷.....	مبحث سوم: اجرای قانون اهم.....
۱۵۹.....	مبحث چهارم: تادیب و حفاظت صغار و مجانین.....
۱۶۱.....	مبحث پنجم: رضایت مجنی علیه.....
۱۶۳.....	بند اول: اعمال جراحی و طبی.....
۱۶۴.....	الف - مشروع بودن عمل جراحی و طبی.....
۱۶۴.....	ب - تحصیل رضایت بیمار یا نماینده قانونی او.....
۱۶۵.....	ج - رعایت موازین فنی و علمی و نظامات دولتی؛.....
۱۶۵.....	بند دوم: عملیات ورزشی.....
۱۶۷.....	مبحث ششم: دفاع مشروع.....
۱۶۹.....	گفتار اول: شرایط مرتبط با تهاجم.....
۱۶۹.....	بند اول: موضوع تهاجم و تجاوز.....
۱۷۱.....	بند دوم: شرایط تهاجم و تجاوز.....
۱۷۱.....	الف - فعلیت داشتن یا قریب الوقوع بودن تجاوز.....
۱۷۲.....	ب - ماهیت غیرقانونی داشتن و نامشروع بودن تجاوز.....
۱۷۲.....	ج - عدم تحریک به حمله و تجاوز.....
۱۷۳.....	گفتار دوم: شرایط مرتبط با دفاع و رفتار مدافع.....
۱۷۳.....	الف - ضرورت دفاع.....
۱۷۵.....	ب - تناسب دفاع با خطر تجاوز.....
۱۷۷.....	ج - عدم امکان توسل به قوای دولتی.....
۱۷۷.....	مبحث هفتم: اضطرار.....
۱۸۲.....	گفتار اول: شرایط وضعیت اضطراری و خطر.....

۱۰ □ حقوق کیفری عمومی (پدیده جنایی)

- الف - به فعلیت رسیدن و یا قریب الوقوع بودن خطر ۱۸۲
- ب - شدید بودن خطر ۱۸۳
- ج - عمدی نبودن ایجاد خطر ۱۸۳
- د - مکلف نبودن مضطر به تحمل خطر ۱۸۴
- گفتار دوم: شرایط رفتار ارتكابی در اضطرار ۱۸۴
- الف - ضرورت رفتار ۱۸۴
- ب - تناسب رفتار با خطر ۱۸۵
- بخش چهارم: طبقه بندی جرائم** ۱۸۷
- فصل اول: تقسیم جرائم بر اساس مصلحت مورد حمایت قانون** ۱۸۷
- فصل دوم: تقسیم جرائم بر اساس رکن قانونی** ۱۸۸
- مبحث اول: تقسیم جرائم بر مبنای شدت و ضعف مجازات‌ها ۱۸۸
- مبحث دوم: تقسیم جرائم بر اساس طبع و ماهیت جرم ارتكابی ۱۹۲
- الف - جرائم عمومی ۱۹۲
- ب - جرائم سیاسی ۱۹۳
- ج - جرائم نظامی ۱۹۷
- فصل سوم: تقسیم جرائم بر اساس رکن مادی** ۱۹۸
- فصل چهارم: تقسیم جرائم بر اساس رکن معنوی** ۱۹۹
- مبحث اول: تقسیم جرائم به اعتبار تقصیر مرتکب جرم ۱۹۹
- الف - جنایات شبه عمد ۲۰۰
- ب - جنایات در حکم شبه عمد ۲۰۰
- ج - جنایات خطایی محض ۲۰۰
- د - جنایات در حکم خطای محض ۲۰۰
- مبحث دوم: جرائم مادی صرف ۲۰۱
- فهرست منابع و مآخذ** ۲۰۳
- الف: کتاب‌های فارسی ۲۰۳
- ب: مقالات فارسی ۲۰۶
- ج: کتاب‌های عربی ۲۰۷
- د: کتاب‌های انگلیسی ۲۰۸